

การศึกษาด้านการณ้เชิงจริยธรรมและความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม
ของนักศึกษานายบาล ในการปฏิบัติกรณายบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

นางสาว เพ็ญพรรณ นิตักษ์สงคราม

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-945-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF ETHICAL DILEMMA AND THE INTENTION TO PERFORM ETHICAL BEHAVIORS
OF NURSING STUDENTS IN PSYCHIATRIC-MENTAL HEALTH NURSING PRACTICE

Miss Penphun Pitaksongkarn

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Nursing Education Program

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-945-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาด้านการดำเนินงานจริยธรรมและความตั้งใจกระทำพฤติกรรม
จริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิต
และจิตเวช

โดย

นางสาวเพ็ญพรรณ นิตักษ์สงคราม

ภาควิชา

คณะพยาบาลศาสตร์ สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ฮุนพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญวัชชัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ฮุนพันธ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญวัชชัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตานนท์)

เพื่อพรรณน พิทักษ์สงคราม : การศึกษาสถานการณ์เชิงจริยธรรมและความตั้งใจกระทำพฤติกรรม
จริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติกรพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

(A STUDY OF ETHICAL DILEMMA AND THE INTENTION TO PERFORM ETHICAL
BEHAVIORS OF NURSING STUDENTS IN PSYCHIATRIC-MENTAL HEALTH

NURSING PRACTICE อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.จินตนา บุญพันธุ์, อ.ที่ปรึกษาร่วม :

ผศ.ดร.อรพรรณ ลีอนุชวิชัย, 155 หน้า ISBN 974-633-945-1

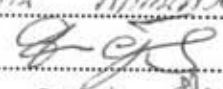
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์เชิงจริยธรรม ในการปฏิบัติกรพยาบาล
สุขภาพจิตและจิตเวช และศึกษาเปรียบเทียบความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในการ
ปฏิบัติกรพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จำแนกตามระดับการศึกษาประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยจิตเวช เจตคติ
ต่อผู้ป่วยจิตเวช ต่อการดูแลผู้ป่วยจิตเวช และคะแนนเฉลี่ยสะสม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษา
พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขจำนวน 390 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น
ตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบวัด 3 ชุด คือ 1) แบบวัดความตั้งใจ
กระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติกรพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ซึ่งผู้วิจัยสร้าง
ขึ้น 2) แบบวัดเจตคติต่อผู้ป่วยจิตเวช และ 3) แบบวัดเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยจิตเวช แบบวัดทุกชุด
ผ่านการทดสอบความตรงตามเนื้อหา และความเที่ยงภายใน

ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้

1. สถานการณ์เชิงจริยธรรมที่เป็นปัญหาและที่พบมากที่สุด ในการปฏิบัติกรพยาบาลสุขภาพจิต
และจิตเวช คือ การเคารพสิทธิของผู้ป่วย
2. ค่าเฉลี่ยความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติกร
พยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช อยู่ในระดับต่ำ
3. ค่าเฉลี่ยความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติกร
พยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และคะแนนเฉลี่ยสะสมต่างกันมีความแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ค่าเฉลี่ยความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติกร
พยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จำแนกตามประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยจิตเวช เจตคติต่อผู้ป่วยจิตเวช และต่อ
การดูแลผู้ป่วยจิตเวช ไม่แตกต่างกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต พิมพ์พน กิจกิจใจธรรม
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อ.พิมพ์ ลีอนุชวิชัย

.. C786139

MAJOR NURSING EDUCATION

KEY WORD:

ETHICAL DILEMMA / INTENTION / ETHICAL BEHAVIORS

PENPHUN PITAKSONGKARM: A STUDY OF ETHICAL DILEMMA AND THE INTENTION TO PERFORM ETHICAL BEHAVIORS OF NURSING STUDENTS IN PSYCHIATRIC-MENTAL HEALTH

NURSING PRACTICE. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. JINTANA YUNIBHAND, Ph.D.,

THESIS CO-ADVISOR : ASSIS.PROF. ORAPHUN LUEBOONTHAVATCHAI, Ed.D. 155 pp.

ISBN 974-633-945-1

The purposes of this research were to study the ethical dilemma in psychiatric-mental health nursing practice and to compare the intention to perform ethical behaviors of nursing students who had different level of education, level of experience in caring for psychiatric patients, attitude toward psychiatric patients and psychiatric-mental health nursing practice, and grade point average. Samples consisted of 390 nursing students, selected by multi-stage sampling techniques. Research instruments were structured interview, two attitude tests and one test which was developed by the researcher and was designed to measure the intention to perform ethical behaviors of nursing students. All tests were tested for content validity and internal reliability.

Major results of this study were the followings:

1. The most commonly found ethical dilemma in psychiatric-mental health nursing practice was the situation regarding the observation of the patients' rights.

2. The mean score of the intention to perform ethical behaviors of nursing students were at the low level.

3. The intention to perform ethical behaviors of the second and fourth year nursing students were significantly higher than that of the third year nursing students, whereas such behaviors of students who had moderate level GPA was significantly higher than that of the students who had high level of GPA, at the .05 level.

4. There were no difference between the said behaviors of nursing students who had different level of experience in caring for psychiatric patients, and attitude toward psychiatric patients and psychiatric-mental health nursing practice.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์

สาขาวิชา..... การพยาบาลศึกษา

ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิตร..... *พณพูน พิทักษ์สงกรม*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *จันทนา ยุนิแบนด์*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *อรพูน ลือบุญทวัชชัย*

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นับได้ว่าเป็นประสบการณ์ที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้วิจัย ซึ่งการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะไม่สำเร็จลงได้เลย หากมิได้รับคำแนะนำ ข้อคิด วิธีการที่ถูกต้อง ตลอดจนการปกป้อง ช่วยเหลือ ประคับประคอง ตลอดจนให้กำลังใจ อย่างสม่ำเสมอ จาก รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สุรินทร์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลีอนุชวณิช ผู้คอยดูแล และสนับสนุนเสมอมา ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กรุณาให้คำแนะนำการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า, ศรีมหาสารคาม ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ชลบุรี, อุดรดิตถ์, สวรรค์ประชารักษ์ที่อนุญาตให้ทดสอบเครื่องมือในการวิจัยและเก็บข้อมูลการวิจัย ตลอดจนอาจารย์และนักศึกษานิสิตของวิทยาลัยพยาบาลทั้ง ๕ แห่ง ที่อำนวยความสะดวกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่กรุณาเอื้อเฟื้อเงินทอนบางส่วนในการทำวิจัยครั้งนี้

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงมิได้ หากไม่ได้รับกำลังใจ ความเอื้ออาทร และความช่วยเหลือ อันมากมายจาก อาจารย์ศิริวรรณ รุจิราษฎร์ อาจารย์ผจญศึก ขจรศิลป์ ค.ญ.รัฐพรหม ขจรศิลป์ นายนิศิษฐ์ นัทธ์สงคราม และเพื่อน ๆ ทุกท่าน ที่มีใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ และที่มีอาจลิมได้คือ อาจารย์มรรยาท เจริญสุขโสภณ พร้อมทั้งพี่ผู้ร่วมงานในแผนกวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ชลบุรี ทุกท่าน ที่มีน้ำใจและให้โอกาสแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพ็ญพรหม นัทธ์สงคราม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการวิจัย.....	9
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
5. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย.....	109
สรุปผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผลการวิจัย.....	112
ข้อเสนอแนะ.....	117
รายการอ้างอิง.....	119

วิทยาลัยพยาบาล
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	126
ภาคผนวก ก	
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจความตรงของเครื่องมือ.....	127
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง.....	128
ภาคผนวก ข	
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	129
ภาคผนวก ค	
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	132
ภาคผนวก ง	
ข้อบังคับสภาการพยาบาล.....	142
จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล.....	148
ภาคผนวก จ	
ตัวอย่างการถอดเทปสัมภาษณ์ประเด็นปัญหาเชิงจริยธรรม ในการปฏิบัติกรพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช.....	150
ประวัติผู้วิจัย.....	155

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ปีการศึกษา 2538 ที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทั่วประเทศ จำแนกตามภาค.....	59
2. จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง.....	61
3. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี ประสบการณ์การดูแล ผู้ป่วยจิตเวช และคะแนนเฉลี่ยคะแนน.....	62
4. ลำดับที่ของสถานการณ์เชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในแบบวัดความตั้งใจกระทำ พฤติกรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จำแนกตาม สถานการณ์เชิงจริยธรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์.....	74
5. ความถี่และร้อยละของสถานการณ์เชิงจริยธรรม และลำดับที่ของข้อคำถามในแบบวัด ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จำแนกตามสถานการณ์เชิงจริยธรรม.....	75
6. เหตุการณ์สำคัญในการปฏิบัติการพยาบาล จำแนกตามประเด็นปัญหาเชิงจริยธรรมที่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้สัมภาษณ์.....	79
7. แนวทางการแก้ไขประเด็นปัญหาเชิงจริยธรรมที่เกิดขึ้น จำแนกตามประเด็นปัญหา เชิงจริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ที่ได้จากการสัมภาษณ์..	85
8. แนวทางการแก้ไขประเด็นปัญหาเชิงจริยธรรม ในแต่ละประเด็นที่คล้ายคลึงกัน ที่ได้จากการสัมภาษณ์ จำแนกตามแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงจริยธรรม.....	89
9. แนวทางการป้องกันประเด็นปัญหาเชิงจริยธรรมที่เกิดขึ้น จำแนกตามประเด็นปัญหา เชิงจริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ที่ได้จากการสัมภาษณ์..	91
10. แนวทางการป้องกันประเด็นปัญหาเชิงจริยธรรม ในแต่ละประเด็นปัญหาที่คล้ายคลึง กัน ที่ได้จากการสัมภาษณ์ จำแนกตามแนวทางการป้องกันปัญหาเชิงจริยธรรม.....	95
11. กลุ่มของปัจจัยส่งเสริมที่นำไปสู่การเกิดปัญหาเชิงจริยธรรม ในการปฏิบัติ การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จำแนกตามสถานการณ์เชิงจริยธรรม.....	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
12. จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามระดับการศึกษา ตามประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยจิตเวช ตามเจตคติต่อผู้ป่วยจิตเวช ต่อการดูแลผู้ป่วยจิตเวช และตามคะแนนเฉลี่ยสะสม.....	101
13. จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามระดับของความตั้งใจ กระทำพฤติกรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช.....	103
14. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช.....	104
15. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจกระทำ พฤติกรรมจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิต และจิตเวช จำแนกตามระดับการศึกษา.....	104
16. ความแตกต่างระหว่างคู่ของคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	105
17. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจกระทำ พฤติกรรมจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิต และจิตเวช จำแนกตามประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยจิตเวช.....	105
18. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจกระทำ พฤติกรรมจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิต และจิตเวช จำแนกตามเจตคติต่อผู้ป่วยจิตเวช.....	106
19. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจกระทำ พฤติกรรมจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิต และจิตเวช จำแนกตามเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยจิตเวช.....	107
20. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจกระทำ พฤติกรรมจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิต และจิตเวช จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม.....	108

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1. ความสัมพันธ์ของตัวแปรหลักต่าง ๆ ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล
ของไอเซน และฟิชไบน์ (Ajzen and Fishbein, 1980)..... 17
2. กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 56

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย